

Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi

International Journal of Social Sciences

www.sobider.net

BİR MANZUM KIYAFETNAME DENEMESİ: YÜZNAME

Abdullah Demir *

Özet

Klasik medrese eğitimimizde, öğrenilmesini kolaylaştırmak amacı ile ders kitaplarını manzum olarak kaleme alma geleneği vardır. Manzum olarak yazılan kitaplar öğrenciler tarafından ezberlenmekte ve böylece o ilmin özü hafızada tutulmuş olmaktadır. Bu amaçla hemen hemen her ilimle ilgili manzum eserler yazılmıştır. Kıyafetname ya da ilm-i kıyafet ile de ilgili çeşitli manzum çalışmalar bulunmaktadır. Batı dillerinde fizyonomi olarak isimlendirilen ilm-i kıyafet, insanın beden yapısından çeşitli anlamlar çıkarmayı sağlayan bir bilimdir. Bu çalışmamızda manzum eserler ve ilm-i kıyafet hakkında bilgi verildikten sonra manzum kıyafetname yazma geleneğine uyularak, manzum yüz okuma denemesi yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Manzum Eserler, kıyafetname, ilm-i kıyafet, fizyonomi, yüz okuma, yüzname.

Abstract

In our classical madrasa education, there is a tradition of writing the textbook as a verse, for easy to learn and to keep. The books written in verse are memorized by the students and thus the essence of science is kept in memory. For this purpose, poems about virtually all sciences have been written. There are various verse works about physiognomy (kıyafetname/ilm-i kıyafet).

Keywords

Verse books, physiognomy, physiognomy, face reading.

Giriş

Medrese eğitim geleneğimizde ders kitaplarının kolay ezberlenebilmesi için manzum olarak yazılması uygulaması vardır. Günümüzde eleştirilen söz konusu ezberleme uygulaması aslında ilimlerin özünün insan zihninde sürekli var olmasını sağladığı ve ilimleri derli toplu halde öğrenmeye imkan verdiği için oldukça faydalı bir yöntemdir.

İslami ilimlerin hemen her dalında manzum eserler kaleme alınmıştır. Kıyafetname ya da ilm-i kıyafet alanında yazılan en meşhur manzum eser İbrahim Hakkı Erzurumi Hazretleri'nin Marifetnamesi içerisinde yer almaktadır. Bu çalışmamızda ele alacağımız manzum kıyafetname denemesi ise tarafımızdan kaleme alınmıştır.

Manzum Eserler

Bir kitabı ezberlemenin en kolay yolu, onu manzum hale dönüştürmektir. Bu sebeple alimler medresede okutulan ders kitaplarını manzum hale getirmişlerdir. Manzum eserlerin en meşhurları şunlardır: İbn Arabşah'ın meani ve beyan ilimlerine ilişkin 2000 beyitlik eseri Mir'âtü'l-Âdâb'ı, Şemsettin Ukaylî'nin "Câmiu's-Sagîr"i, Balıkesirli Devletoglu Yusuf'un manzum Vikaye'si, Divrikli Fahreddin Muhammed Efendi'nin nahiv manzumesi, İbrahim İbni Süleyman Radyüddin'in manzum fıkıh kitabı, Karahisarlı Hattab Haydar İbni Ebilkasım'ın Şerh-i Manzume-i Neseî'si, Amasyalı Dede Cengî Efendi'nin Vehbaniye adlı manzumesi, Sirozlu Hüseyin'in manzum Cezerî Şerhi olan "Dürr-i Mekkûn'u, Germiyanlı Hüsanzâde İbrahim Efendi'nin Fıkıh-ı Ekber ve Şâfiye manzumesi, Abdülkadir Feyyumî'nin Ferâidü'l-Belâga manzumesi, Tokatlı İshak İbni Hasan'ın Akaid manzumesi, Hıbrî Ali Efendi'nin Türkçe Zuhru'l-Masîr'i, Ahmet Efendi'nin Akaid'i, Ayn-ı Ekber Muhammed Efendi'nin Türkçe Şemail-i Şerîf'i, Abdürrahim Efendi'nin Kaside-i Nûniye, Kaside-i Tâiye ve Şerh-i Şâfiye manzumeleri, Elbistanlı Hayatî Ahmet Efendi'nin Kaside-i Nûniye manzumesi, Muhammed İbni Veli'nin Kâtibiyye isimli lügatı, Abdülcélil İbni Yusuf'un Sekr-i Sâfi ve Seb'atü Ebhur'u, Muhammed Ali Dede'nin Gevher-i Manzum'u, Abdürrahim Efendi'nin Lûgat-ı Arabiyye'si, Sümbülzâde Vehbi'nin Farsça öğretmek için yazdığı manzum Tuhfe-i Vehbi ve Arapça öğretmek için yazdığı manzum Nuhbe-i Vehbi'si.¹

Görüldüğü gibi yukarıda hemen hemen her türlü medresede okutulan ilim ile ilgili manzum eser bulunmaktadır. Bu da ilim tarihimizde manzum eser yazma konusunda kuvvetli bir gelenek olduğunu ispat etmektedir. Alimlerin mensur kitaplar yazmalarının yanında, manzum ilmi eserler de kaleme almaya da çok önem verdikleri anlaşılmaktadır.

Kıyafetname ya da Fizyonomi

Kıyafet, Arapça kavf kökünden türemiş olup, bir kimsenin ardınca gitmek, iz sürmek gibi anlamlara gelmektedir. Arapça'da kıyafet kelimesinin yerine "firaset" kelimesi de kullanılmaktadır.²

Kıyafetname, ilm-i kıyafet ya da Batı'daki ismi ile fizyonomi, insan bedeninden onun akli, ruhu, duyguları, geçmişi, geleceği, karakteri, hayatı, sağlığı vs. hakkında çıkarımlar yapmayı sağlayan kadim bir ilimdir.³ Bu ilimde uzman olana kâyif, kıyâfetşinâs veya physiognomist (fizyonomist) gibi adlar verilir. Bu ilimle ilgili eserler kıyafetname, ilm-i kıyafet, zübdetü'l-irfan, vesiletü'l-irfan gibi adlarla kaleme alınmıştır.⁴

Çin, Hind, Yunan kadim medeniyetlerinden günümüze insanoğlu fizyonomi ile

* Prof.Dr. Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi.

abdullahdemir70@hotmail.com

¹ Ergün, Mustafa (1996). "Medreselerde Okutulan Dersler ve Ders Kitapları", *A.K.Ü. Anadolu Dil-Tarih ve Kültür Araştırmaları Dergisi*. Afyon. ; Hızlı, Mefail (2008). "Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. Cilt: 17. Sayı: 1. s. 25-46.

² Kırbıyık, Mehmet (2009). "Kıyafetname-i Cedide Hakkında". *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* .Sayı 39. Erzurum. Prof. Dr. Hüseyin AYAN Özel Sayısı, s. 794.

³ Yılmaz, Ayşe (2012). "Kıyafet İlmiyle Oluşturulan Eserler Ve Bu Eserlerden Seçilmiş Örnekler". *Sosyal Bilimler Dergisi*. Doç. Dr. Mustafa Aksoy Armağan Sayısı. Cilt:10. Sayı:1. Mart, s. 130.

⁴ Türkdoğan, Melike Gökcan. "İlm-i Kıyâfet Ve Firâset Bağlamında Mustafa Bin Evrenos'un "Hâzâ Kitab-ı Firâsetnâme Ve Kıyâfetnâme" si". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research*. Cilt: 7. Sayı: 34. Volume: 7. Issue: 34. s. 172.; Kırbıyık, s. 794.

Bir Manzum Kıyafetname Denemesi

ilgilenmektedir.⁵ Yunanlı hekim Hipokrat fizyonomi ile ilgilenmiş, hastalıkların teşhisinde ve tedavisinde bu bilimden faydalanmıştır. Yunanlı filozoflardan Platon da fizyonomi ile ilgilenmiş, kendisi ile görüşmek isteyenlerin resmini bir ressamı çizdirerek gelen kişilerin görüşmeye uygun olup olmadığına karar vermiştir. Eski İran kültüründe de fizyonomi ilmi bilinmekte olup meşhur Sasani hükümdarı Nuşirevan ülke yönetiminde bu bilgilerden faydalanmıştır.⁶

Ortaçağ Avrupası'nda da fizyonomi ile ilgili eserler İslam dünyasından çeviri yoluyla alınmış ve çeşitli alanlarda kullanılmıştır. Fizyonomi Ortaçağ Avrupa'sında kralların saraylarında kehanet olarak kendisine yer bulurken, kilise tarafından şüpheyle karşılanmıştır.

İlm-i kıyafet, İslami ilimler içerisinde tevil-i ehadis ilminin bir türü olarak kabul edilebilir. Olayların yorumlanması anlamına gelen tevil-i ehadis, Kur'an-ı Kerim'de Yusuf aleyhisselama öğretilen ilim olarak geçmektedir. Hz. Yusuf (a.s.) bu ilmi vahiy yoluyla öğrenmiş ve hayatının çeşitli dönemlerinde kullanmıştır. Rüya tabiri tevil-i ehadis ilminin bir türünü oluşturmaktadır. Yusuf aleyhisselam rüyasında on bir yıldız, güneş ve ayın kendisine secde ettiğini görmüş ve rüyasını babasına anlatmıştır. Babası da rüyasını kardeşlerine anlatmamasını, aksi halde kendisine bir tuzak hazırlayacaklarını söylemiş ve rüyasını şu şekilde yorumlamıştır: “İşte böyle, Rabbin seni seçecek, sana olayların yorumuna ait bilgiler öğretecek, bundan önce ataların İbrahim’e ve İshak’a tamamladığı gibi, nimetini hem sana hem de Yakup soyuna tamamlayacaktır.”⁷

Ayette geçen tevil-i ehadis, rüyaların yorumlanması, vahyin ve ilahi işaretlerin anlaşılması, olayların ileride doğuracağı sonuçların bilinmesi gibi anlamlara gelebileceği ifade edilmiştir.⁸ Kendisine tevil-i ehadis ilmi verilen kimse, olayların gelecekte ne gibi sonuçlar doğuracağını daha baştan anlayacak ve sezecek bir bilgiyle donatılmış demektir.⁹ Mevdudi ise tevil-i ehadis sadece rüya tabiri şeklinde dar yorumlanmaması gerektiğini, hayatın problemlerini anlama ve çözme, her şeyin hakikatına ulaşma manasına geldiğini ifade etmektedir.¹⁰

İslam dünyasında da ilm-i kıyafet ile ilgili çok sayıda eser kaleme alınmıştır. İmama Şafii, Yakup b. İshak el-Kindi, Muhammed b. Zekeriyya Razi, Fahreddin Razi, İbn Sina, Ebu Sehl Mesihî, İmam Kuşeyri, Muhyiddin İbn Arabî, Bedr-i Dilşad, Hamdullah Hamdi ve Erzurumlu İbrahim Hakkî Hazretleri, ilm-i kıyafet ile ilgili eserler yazan başlıca alimlerdir.¹¹

Kıyafetname ilmi, insanın beden yapısından anlamlar çıkarılan çok sayıda başka ilimleri de içine almaktadır. Bu kapsamda; kefname (elfalı), yüz okuma, yaşanan olaylardan gelecekte yaşanacak olayları tahmin etme ilmi olan ilm-i irafe, seğirme vs.den anlamlar çıkarmaya yarayan ilm-i ihtilac, yol bulma anlamına gelen ilm-i ihtida, su bulma anlamındaki ilm-i riyafe, yağmuru tahmin etme anlamındaki ilm-i nüzulü'l-gays, beden dili, imza okuma, yazıdan karakter okuma, ses okuma, beden dili, beyin okuma gibi çok sayıda ilim sayılabilir.

İlm-i Kıyafet ile Şemail-i Şerif İlişkisi

İlm-i kıyafet ile Hz. Peygamber aleyhisselatu vesselamın beden ve karakter özelliklerini anlatan şemail-i şerif arasında çok sıkı ilişki vardır. İslam alimleri insan bedenindeki organların

⁵ Türkdoğan, s. 172; Kırbıyık, s. 794.

⁶ Bozkurt, Kenan (2008). “Kıyafet İlmi Türk Edebiyatında Kıyafetnameler ve Şaban-ı Sivrihisari'nin Kıyafetnamesi”. Yüksek Lisans Tezi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Diyarbakır 2008. s. 33 vd.; Türkdoğan, s. 173.

⁷ 12 Yusuf 6.

⁸ Elmalılı, M. Hamdi Yazır. *Hak Dini Kur'an Dili*. Yusuf Suresi 6. ayet tefsiri.

⁹ Seyyid Kutup (1991). *Fi Zilali'l-Kur'an*. Yusuf Suresi 6. ayet tefsiri.

¹⁰ Ebu'l-A'la Mevdudi (1986). *Tefhimü'l-Kur'an*. Yusuf Suresi 6. ayet tefsiri.

¹¹ Demir, Abdullah (2015). *Osmanlı'da İnsan Tanıma Sanatı El ve Yüz Okuma*. İstanbul. s. 19 vd.

mutedil olması gerektiğini anlatırken şemail-i şerifi örnek gösterirler. Çünkü Hz. Peygamber aleyhisselatü vesselamın beden yapısı ve karakteri aşırılıklardan uzak, mutedil ve mükemmel bir surette idi.¹²

Buna göre mutedil karakter özelliklerini gösteren Hz. Peygamber aleyhisselatü vesselamın beden yapısı şu şekildedir: Uzun ya da kısa boylu değil orta boylu, sert ya da çok yumuşak etli değil orta yumuşaklıkta, kırmızı ya da siyah değil beyaz tenli, saçı tam düz veya kıvrıkcık değil orta şekilli, saçı çok uzun ya da çok kısa değil, kızıl ya da tam siyah saçlı değil kumral, gözleri ve göz bebeği orta büyüklükte ve yuvarlak, gözü ne fazla çukur ne çok fazla dışarıda değil orta seviyede, başı küçük değil büyükçe, omuzları ne düşük ne de çok yüksek değil orta halli, çok yüksek sesli değil orta sesli, parmak uzunluğu ve inceliği orta seviyede, konuşması ve gülmesi ihtiyaç miktarınca, yüzü sevinç ve mutluluk ifade eder, dünya malına tamah etmez, ezik ya da zorba değil dengeli, aceleci ya da çok gevşek değil orta halli.¹³

İlm-i Kıyafetin Caiz Olup Olmadığı

Kur'an'da ilm-i kıyafetin caizliğine delil olarak gösterilen çok sayıda ayet vardır. Bunlardan bir tanesinde "Ey iman edenler! Şayet Allah'tan korkar takva sahibi olursanız, O size iyi kötünden ayırt etme kabiliyeti verir."¹⁴ Bu ayette geçen "Furkan" yani iyiyi kötünden, hakkı batıldan ayırtma kabiliyeti, firaset olarak yorumlanmıştır.

"Şüphesiz bunda işaretten anlayanlar için nice ibretler vardır."¹⁵ Bu ayette geçen mütevezzimin kelimesi bir şeyin alametlerine ve eserlerine bakarak anlam çıkaran kimsedir. İlm-i kıyafet bilenlerin de "mütevezzimin" arasında kabul edilir.

"Onların yüzünde secde izleri vardır."¹⁶ gibi ayetlerde iyi amellerin insanın yüzünde belirtileri ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Namaz, oruç, zekat gibi ibadetler insanın vücudunda ortaya çıkan güzel işaretlerle kendisini belli etmektedir.

"Sen onları yüzlerinden tanırsın."¹⁷ "Eğer dileseydik onları sana tek tek gösterirdik, sen de onları yüzlerinden tanırdın. Hatta sen onları ifadelerinden, ses tonlarından kesinlikle tanırsın. Allah bütün işlerinizi bilir."¹⁸ "Suçlular yüzlerinden tanınır."¹⁹ Yukarıdaki ayetlerde de müminlerin ve kafirlerin yüzlerindeki işaretlerden belli oldukları ifade edilmektedir. Bu belirtiler ahirette melekler ve diğer insanlar tarafından bilineceği gibi dünyada da görülebilir. Firaset ve kıyafet gibi ilimler insana bunu öğretmektedir.

Diğer bir ayette Cennet ve Cehennem arasında bulunan a'raftakilerin cennetlik ve cehennemlikleri simalarından tanıdıkları ifade edilmektedir: "İki taraf arasında bir perde, A'râf üzerinde de cennetlik ve cehennemliklerin her birini simalarından tanıyacak kimseler vardır."²⁰ Kıyafetnamelerde bu ayet insanların işledikleri iyi ve kötü amellerin yüzlerine yansıtacağına delil olarak gösterilmektedir.

"De ki: Her insan kendi seciye ve karakterine göre davranır."²¹ Bu ayette geçen "şakile" kelimesi seciye, karakter gibi anlamlara gelmektedir. El ve yüz okuma gibi ilimler insanın karakterini öğrenmeyi sağlamaktadır.

Firasetle ilgili hadis-i şerifte "Müminin ferasetinden sakının, çünkü o Allah'ın nuruyla

¹² Demir, s. 25.

¹³ Suruç, Salih (2013). *Allah'ın Elçisi Hz. Muhammed'in Hayatı*. İstanbul. 8. Baskı. s. 25.

¹⁴ Enfal, 29.

¹⁵ Hicr, 75.

¹⁶ Fetih, 29.

¹⁷ Bakara, 273.

¹⁸ Muhammed, 30.

¹⁹ Rahman, 41.

²⁰ Araf, 46.

²¹ İsra, 84.

Bir Manzum Kıyafetname Denemesi

bakar" buyrulmaktadır. Diğer bir hadiste de "Muhakkak ki Allah Azze ve Celle'nin, insanları tevessüm (firâset ile) tanıyan kulları vardır."²² buyrulmuştur.

"Sizden önceki ümmetlerde muhaddesler, ilhama mazhar olanlar vardı. Bunlar peygamber olmadıkları halde hakkı dile getirirlerdi. Eğer ümmetimde bunlardan biri varsa o da Ömer'dir."²³ İlm-i kıyafet bilenler bu hadiste geçen "muhaddesler" yani ilhama mazhar olanlar kapsamında değerlendirilebilir.

"Hayrı ve iyiliği güzel yüzlülerde arayın".²⁴ hadisinde insanın beden güzelliğinin güzel ahlaka işaret ettiği ifade edilmektedir. Bu hadis yüz okumanın caizliğine açık bir delildir.

Sahabeden bazılarının da ilm-i kıyafeti bildiklerini gösteren rivayetler vardır. Bunlardan birisi de Hz. Osman'dır. Tanıdıklarının birisi Hz. Osman'ı ziyaret etmek için yola çıkar. Yolda giderken güzel bir kadın görür ve ona bakar. Yanına vardığında Hz. Osman "İçinizden biriniz gözlerinde zina alametleri taşıyarak beni ziyarete geliyor." deyince, o kişi bunu nereden bildiğini sorar, Hz. Osman da delil ve firaset ile diye cevap verir. "Her kim bir sırrı gizlerse Allah onun yüz hatlarında elinde olmadan çıkıveren ifadelerle o sırrı açığa çıkarır." demiştir. Hz. Ömer de her kim içini ıslah ederse Allah da onun dışını düzeltir" buyurmuştur.²⁵

İlm-i kıyafete göre beden insan ruhunun elbisesi gibidir. Ruh nasılsa beden de ona göre şekil alır. İnsanın işlediği iyi ve kötü ameller, yüzünde ve vücudunun diğer bölgelerinde işaretlerini gösterir. Nur yüzlü, suratı kapkara, yüzünde meymenet yok, suratı felfecr okuyor gibi ifadeler bunu göstermektedir. Kıyafet ilmini bilenler yüzdeki bu işaretlerden insan ruhunun özelliklerini keşfedebilirler.

Yüz Okuma

Yüz okuma, insanların göz, kaş, burun, çene, kulak, yanak gibi yüz organlarından yola çıkarak onların karakteri, ahlakı, sağlığı hakkında bilgi sahibi olmayı sağlayan ilimdir. Yüz okuma çok eski çağlardan beri kadim toplumlarca bilinmekte ve uygulanmaktadır. Çinliler yüz okumaya "Mien Shiang" ismini verirler. Eski Çin yüz okuma sanatına göre bir kişinin ağız, kulak, burun, göz ve kaşlarının dengeli olması ile o kişinin mutlu olması arasında sıkı bir ilişki vardır.²⁶

Yüz insan hakkında her şeyin kaydedildiği bir otobiyografi ve kaderin yansımasıdır. Yüz okuma gibi fizyonomi ile ilgili ilimlere göre beden ile ruh arasında birebir ilişki bulunmaktadır. Başka bir söyleyişle beden ruhun elbisesidir ve ruh nasılsa beden o şekli alır.

Yüzün sadece bir bölümünden hareket ederek kesin sonuçlar çıkarılmaz. Yüzün tamamını okuyarak genel bir değerlendirme yapmak gerekir. Yüz okumada coğrafi, kültürel, kalıtım, iklim özellikleri de göz önünde bulundurulur. Yüzdeki kötü bir özellikten dolayı o kişi hakkında hemen olumsuz karar verilmez. Yüzün geneline, vücudun tamamına bakılarak değerlendirme yapılır. Çünkü yüzdeki başka bir özellik o kötü özelliği telafi edebilir.

Pürüzsüz, parlak, temiz yüz uğurlu kabul edilir. Yaralı, pürüzlü yüz uğursuz kabul edilir. Yüzdeki izler hayatın o döneminde yaşanana talihsizlik olarak kabul edilir. Yüz okumada kişinin yüz tipinin belirlenmesi genel karakterinin ortaya koyulması açısından önemlidir. Yüz okumaya yüz tipi ve yüzde öne çıkan öğeden başlanır. Diğer özellikler yüz

²² Taberânî. *El-Mu'cemu'l-Evsat*. c.2. s.177. h.no:2935.

²³ Canan. İbrahim (1992). *Kütüb-i Sitte*, c. 12, s. 276, 4392 nolu hadis.

²⁴ Taberânî. *El-Mu'cemu'l-Kebîr*. c.9. s.360. h.no:18416.

²⁵ İbn-i Kesir (1988), *İbn-i Kesir Tefsiri*. çev: Bekir Karlığa, Bedreddin Çetiner. Çağrı Yay. İstanbul. 7390 nolu hadis.

²⁶ Erkal, Abdulkadir (1999). "Kıyafetnameler Üzerine". *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. Sayı 13. Erzurum. s. 219 vd.

tipine ve yüzde öne çıkan bu belirgin özelliğe göre değerlendirilir.

Yüzde öne çıkan ögenin belirlenmesinden sonra yüzün diğer bölümlerine geçilir. Alın yapısı, kırışıklıklar, çizgiler, kaşlar, gözler, gözlerin rengi, gözlerin boyutu, gözlerin mesafesi, burnun şekli, burnun uzunluğu, dudakların yapısı, çenenin şekli, kulaklar, saçın yapısı ele alınır.

Yüzname

Yüzname ilm-i kıyafetin alt dallarından birisi olan yüz okuma ile ilgilidir. İlk dörtlükte yüz okumanın önemi vurgulanmakta, devamında ise yüzün simetrisi, yüz tipleri, yüzdeki organlar ve bunların anlamları manzum olarak ifade edilmektedir.

Bilmek istersen eğer ki düşmanını ve dostunu
Yüzüne bakıver, anlarsın kişinin ne olduğunu
Dili söylese kişinin, yüzü söylemez asla yalan
Her şeyini insanın yüzüne yazmıştır Yaradan

İçi dışı bir olur derler, yüzü simetrikse kişinin
Şakülü kaymışsa eğer, uzak dur ondan ve çekin
Kişinin iç dünyası görünür yüzün sol tarafında
İnsanın sosyal hayatı belli olur yüzün sağında

Yüzü dikdörtgen olan, kudretten lider kişidir
Halik-i Yezdan ona, heybetli bir cüsse vermiştir
Hırslı ve başarılıdır, lakin gurur kibir de cabası
Yapılmazsa söylediği, yanında hazırdır sopası

Kare yüzlü ise o kişi, elbet çalışmaktır onun işi
Çeker hayatın bütün yükünü, aramaz üçü beşi
Kuralcıdır kare yüzlü, hoşlanmaz başıboşluktan
Yenilikten uzak durur, gelenekçidir o doğuştan

Üçgen yüzlülerin karı, akıl ve hikmettir unvanı
Öğretmen, alim, düşünür olmaktadır bunların şanı
Yenilikler ve buluşlar, üçgen yüzlülerden çıkar
Ah keşke, ben yaptım diye, gurura kapılmasalar

Yuvarlak yüzlerde olur, sevgi, şefkat, merhamet
Dost canlısıdır onlar ve eder herkesle muhabbet
Ne var ki onların da zaafı, mideye düşkünlükleri
Sağlıklı beslenmezlerse, çok kötü olur akıbetleri

Oval yüzlü kişilerdir, pek sevimli ve sakin olanlar
Herkesle can dost olup, barışa hep yakın duranlar
Oval yüzlülerin bedenleri, zayıf ve hem naif olur
Bunlar biraz üşengeç ve biraz da ehl-i keyif olur

Bir de karma yüzlüler var ki oldukça çok sayıları
Farklı farklı yüz tiplerinin, karışımıyladır asılları
Yeteneklidir karma yüzler ve hemen her konuda
Olumsuz yönleri ise, azim ve sebat azdır onlarda

Bir Manzum Kıyafetname Denemesi

Alın, burun ve çene, yüzümüzün üç ana bölgesidir
Alın akı, burun duyguyu ve çene ise gücü gösterir
Hangi kısım büyükse yüzde, kişilikte o hakim olur
Üçü eşit büyüklükteyse, kişi gayet müstakim olur

Büyük insanlarda olur, büyük kulak, büyük burun
Kulaklarından belli olur, nasıl geçtiği çocukluğun
Kişinin öz hayat gücü ve azmi anlaşılır kulağından
Kaldırır dağların yükünü, kocaman bir kulağı olan

Gençlik çağı alındadır, on beş ile otuz yaşları arası
Alnın üst taraflarında görünür, kişinin anne babası
Ortası meslek durumuna işarettir, altı ise talihtir
Kimin parlaksa kaşlar arası, alın yazısı pek latiftir

Otuz ile otuz beş yaşlar arası, belli olur kaşlarda
Kaşları bol ve gür olanlar, mutlu olur o yaşlarda
İki kaşı bitişikse eğer kişinin, öfkesi çoktur sakın
Öfkesine hakimdir o insan, araları açıksa iki kaşın

Güçlü, kaba ve hem hırslıdır, kaşı çok olan insan
Hem zekidir ve hem kurnazdır, hiç kaşı olmayan
Akılcı ve gerçekçi bir kişidir, dümdüz ise kaşları
Duygulu ve sevecendir o kişi, hilal gibidir kaşları

Kaşları gözüne yakınsa, karşıdaki dost canlısıdır
Çabucak arkadaş olur amma çok kolay da usanır
Gözlere uzaksa kaşları, kolay kolay dost olmaz
Dostunu kendi seçer o, bir daha asla bırakmaz

Gözler ruhun aynasıdır ve de kalbin penceresidir
Bir bebeğin ilk gördüğü şey, annesinin gözleridir
Gözdedir sevgi nefret ve dahi öfkeyle mahcubiyet
Varsa zeka parıltısı ve yapmacıklık ile samimiyet

Göz açısı düz olan kişiler, tarafsız ve dengelidir
Göz açısı yukarıdaysa, iyimser ve ideal sahibidir
Aşağı ise göz açısı karamsardır ve görür hataları
İyi eleştirir yapar, kalite kontroldür uzmanlıkları

Çukur gözlüler çekingen olur, tedbirli ve gizemli
Hayal dünyaları geniştir, gözlemci ve düşünceli
Şişkin gözlü kimseler ise girişken ve iddialı olur
Her işte öndelerdir, geride kalmak asla yoktur

Gözleri yakın olan kişi, uzmandır, odaklanır işine
Kendi aleminde yaşar, düşmez başkasının peşine
Gözler mesafeliyse birbirine, işine odaklanamaz
Amma öncüdür o kişi, liderdir ve asla geri kalmaz

Tutku, duygu, mal ve mülk anlaşılır burundan
Kırk elli yaş arasında, nasıl yaşamıştır insan
İradeli ve kararlı olur, kocaman burunlu kişi
Kılavuzdur her dem insanlara, liderlik işi

Burnun ucu yuvarlaksa, o dedikoducu demektir
Kim, nerede ve ne yapar, her şeyden haberdardır
Burun delikleri geniş olan, cömerttir ikram eder
Eğer darsa burun delikleri, cimrilikte önde gider

Tombul tombul yanaklar, anne sevgisindedir
Yanakları dümdüzse, anne sevgisi görmemiştir
Belirginse yanak kemiği, güçlüdür, güvenilirdir
Cesaretle meşhurdur o, herkesin beğendiğidir

Büyük dudaklı kişi sıcak kanlı ve konuşkandır
Yüreği sevgi doludur, merhametli bir insandır
Dudakları küçükse kişi az konuşur, mütevazidir
Hayal gücü geniştir onun ve iç alemi zengindir

Yukarı ise dudak açısı, iyimserdir ve de girişken
Dudak açısı aşağı ise, karamsar olur ve çekingen
İnce dudaklı kişi işine odaklanır, çalışır sürekli
Nefret eder tembelden, şiddetlidir hem tepkili

Altmış seksen yaş arası, görünür çene bölgesinde
Çenesi düzgünse, mutlu olur ihtiyarlık döneminde
Büyük çeneli kişi güçlü, iradeli, her işte önderdir
Küçük çeneliyse eğer, yetenekli fakat çekingendir.

Kararlı ve de inatçı insandır, çenesi çıkıntılı olan
Uyumludur ve büyük sözü dinler düz çeneli olan
Çok sever çocukları ve hayvanları, yuvarlak çeneli
Hasılı bazen uymasa da, doğrudur bunların geneli

Sonuç olarak, kıyafetname kapsamında yer alan ilimlerin geçmişi, kadim dönemlere kadar gitmektedir. Bu ilimler tarih boyunca çeşitli milletlerce kullanılarak ve geliştirilerek günümüze kadar gelmiştir. Günümüzde de bu ilimler hemen her ülkede öğretilmekte ve hayatın çeşitli alanlarında kullanılmaktadır.

Klasik medrese geleneğimizde ilimlerin manzum olarak kaleme alınması ve eğitimde kullanılması oldukça yaygın bir uygulamadır. Yüzname isimli manzum kıyafetname denememiz, söz konusu geleneği devam ettirmeyi amaçlayan bir çalışmadır. Yüzname, ilimlerin manzum hale getirilmesi ve kolayca öğrenilmesi geleneğini sürdürmek amacı ile kaleme alınmıştır.